

Statusrapport 12-09-2024

Stamoplysninger	
Museum	Nordjyske Museer
Museets kontaktperson	Stig Bergmann Møller
Beskrivelser	
<p>Kort beskrivelse af fund: I forbindelse med anlæggelse af nye spildevands- og regnvandsledninger samt en pumpestation på Havnepladsen i Mariager fortager museets arkæologer overvågning af tracéet. Her blev der erkendt resterne af et skib (se fig. 1).</p>	
	
<p><i>Figur 1. 2D model over skibsvraget. Her ses de to dele, som vraget er blevet vredet i. Nord er op.</i></p>	

Vraget er på et tidspunkt blevet vredet fra hinanden i mindst to dele. Vraget er i udgravningen fremme i 5,4 meters længde og ca. 2,3 meters brede, når de to dele lægges sammen. Under den østlige feltgrænse fortsætter vraget, der dog ikke i denne omgang vil blive nærmere undersøgt. Den undersøgte side svarer til bagbordssiden. Skibet kan oprindeligt have været ca. 4 m højt og 10-12 m bredt.

Vraget er af et klinkbygget skib. Særligt for dette vrag er overlappet mellem bordplankerne i samme bordgang. Overlappet er ca. 30 cm langt, og den ene bordplanke er tilhugget i samlingerne. Mellem bordplankerne er kalfatring af fæhår. Skibet er bevaret i op til syv bordganges højde. Bordplankerne er savet fra blokskåret træ. Det tyder på, at bordplankerne er savet med møllekraft, da savsporene har et relativt stort mellemrum mellem hinanden.

Figur 2. Detail foto af bordplankerne syd for spant A10. Her ses overlappet mellem bordplankerne og naglehullerne til fastgørelse af spant. Derudover ses der på tredje og fjerde bordplanke spor efter jernnagler i form af rombeformede aftegninger i træet med en cirkel i midten.

Grundet krumningen på spanterne har vi sandsynligvis fundet bunden af skibet, og A7 udgør muligvis kølsvinet. Skibet er bygget i egetræ, mens trænaglerne, der har holdt bordplankerne og spanterne sammen, både er i eg og enebær. På ydersiden har skibet været påført metalnagler. Skibet lå i fladen med stævnen mod nordøst.

Figur 3. De to spanter A10 og A11, der var fremme i deres fulde længde og bevaret in situ. Her ses den spidse vinkel på bunden, der tyder på, at vragedelen er skibets nederste del.

At vraget er klinkbygget, tyder på en datering til middelalderen, hvorefter kraelbyggede skibe bliver mest almindelige. Der er ikke fundet nogle genstande sammen med vraget på nær få stumper af tegl. Museumsinspektør Mikkel H. Thomsen fra Vikingskibsmuseet fortæller, at der ikke er noget, som forhindrer skibet i at være fra middelalderen, vurderet på baggrund af byggeskik. En umiddelbar datering af vraget nu vil derfor være ca. 1250-1600.

Der er ikke gjort mange skibsfund i Vestdanmark, derfor er dette vrag noget særligt. Mariager Fjord har altid været byens livsnerve. Derfor er den maritime fortælling om byen særlig vigtig. Byen optræder først i skriftlige kilder i 1434 og får købstadsrettigheder i 1592, men i kraft af byens Birgittiner kloster har Mariager købstadslignende forhold fra ca. midten af 1400-tallet. Skibets alder har derfor stor betydning. Det kommer til at være afgørende for, om skibsvraget tilføjer et ekstra kapitel til klosterbyens historie, eller om det kan være med til at udvide vores viden om Mariager før klosteret.

Kort beskrivelse af frigivelser (jf. kortbilag):

Arealet markeret med grønt er frigivet ned til anlægsdybden i kote ca. -2.0 længst mod fjorden og stigende til ca. kote -1.0 ved Fjordgade. Fremtidige gravninger på stedet uden for arealet og under disse koter vil stadig kræve arkæologisk overvågning. Mod øst i tracéet blev erkendt dele af skibsvraget, der fortsatte ind under feltgrænsen, og som ikke kunne optages i denne omgang. Det forventes derfor, at der ved arbejde på arealet vil fremkomme flere dele af skibsvraget, hvorfor Nordjyske Museer skal kontaktes forud for anlægsarbejdets projektering og igangsættelse, f.eks. ved nyanlæggelser eller hvis området graves op igen i forbindelse med reparation eller udskiftning af rør. Den aktuelle overvågning på Havnepladsen i Mariager blev afsluttet den 11/9 2024.

Bemærkninger

Eventuelle bemærkninger:

Af arbejde med skibsvraget venter:

- Registrering af de enkelte dele af skibsvraget
 - Beskrivelse
 - Foto
 - Tegning af udvalgte stykker
- "Digital konservering"
 - 3D modeller af udvalgte tømmerstykker
- Konservering af mindre trædele, herunder træsnagler
- Konservering af kalfatring
- Konservering af metalnagler
- Dendrokronologiske dateringer af skibet

Museet er i gang med flere af disse opgaver og agter at fortsætte med dem hen over efteråret 2024, men bl.a. konservering kan ikke forventes afsluttet før tidligst i slutningen af 2025.

Figur 4. Med blå er markeret den del af projektet, som overvåges. Med grønt er markeret, hvad der er færdigundersøgt til anlægsdybden, og med gul blomst er markeret placeringen af skibsvraget. Den grønne firkant mød øst er medtaget i overvågningen og undersøgt til kote ca. -2.0. Baggrundskort: Dataforsyningen.